

Palmsöndagen

Predikan på distans 2023-04-02

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Sverige

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Vi inleder idag predikan med en av vår kyrkas äldsta böner, som handlar om Kristi närvaro i nattvarden. Låt oss bedja¹:

Bön: O Krist, som jag nu ser i prästens hand, Ack lös mig ifrån alla syndaband, O ärans konung och levande bröd, Kom till min hjälp i min yttersta nöd. Amen.

Dagens ämne: *Det nya förbundet (Altarets sakrament)*

Epistel: Fil. 2:5-11. Evangelium: Joh. 12:1-16.

Predikotext (3 årg. Luk. 22:14-22):

När stunden var inne, lade Jesus sig till bords, och apostlarna tillsammans med honom. 15 Och han sade till dem: "Jag har längtat mycket efter att äta detta påskalamm med er, innan mitt lidande börjar. 16 Ty jag säger er att jag inte kommer att äta det förrän det får sin fullbordan i Guds rike." 17 Och han tog en bägare, tackade Gud och sade: "Tag detta och dela mellan er. 18 Ty jag säger er att jag från denna stund inte skall dricka av vinstockens frukt förrän Guds rike kommer." 19 Och han tog ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: "Detta är min kropp, som utges för er. Gör detta till minne av mig." 20 På samma sätt tog han bägaren efter måltiden och sade: "Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som utgjuts för er. 21 Men se, den som förråder mig, han har sin hand med mig på bordet. 22 Ty Människosonen går bort som det är bestämt, men ve den människa, genom vilken han blir förrådd."

Palmsöndagen har fått sitt namn efter berättelsen om hur Jesus kort före sitt lidande och sin död red in i Jerusalem. Man skar då av palmkvistar och gick ut för att möta Jesus och ropade med psaltarens ord: "*Hosianna! Välsignad vare han som kommer i Herrens namn, han som är Israels konung*" (Joh. 12:13, Ps. 118:25f). Detta har vi hört om i evangeliet. Kristus kom fattig, ridande på ett åsnefö, precis som Sakarja hade förutsagt att Messias skulle komma (Sak. 9:9). Det är HERREN själv, Konungen, som kommer, men han är utblottad och rider in i Jerusalem för att lida och dö för hela världens synd.

Denna viktiga händelse behandlas också i början av vårt kyrkoår på första advent. Men palmsöndagen är sedan gammalt också den söndag i kyrkoåret då vi predikar om den heliga Nattvarden, Altarets sakrament. [Tidigare, före 1772, när skärtorsdagen var helgdag i Sverige predikades då alltid över nattvarden.] Vi skall därför idag särskilt framhålla nattvardens stora betydelse för vår kristna tro. Predikan har följande delar.

1. Påskalammet var det gamla testamentets sakrament
2. Nattvarden är det nya testamentets sakrament
3. Nattvarden är Kristi sanna kropp och blod

¹ Originaltexten återfinns efter predikan nedan.

1. Påskalammet var det gamla testamentets sakrament

När Jesus hade samlat sina lärjungar på skärtorsdagskvällen var det för att äta påskalammet. Jesus säger:

Jag har längtat mycket efter att äta detta påskalamm med er, innan mitt lidande börjar (v. 15).

Påskalammet var instiftat av Gud själv som ett sakrament i Gamla Testamentet. När folket i flera hundra år varit i Egypten, och så småningom kommit under ett förfärligt slaveri, skulle de nu äntligen bli fria! Mose hade tio gånger talat Guds ord till den grymme Farao och befallt honom att släppa Israel. Men Farao hade vägrat, och varje gång sände Gud en ny plåga över Egyptens land. Den tionde plågan var att alla förstfödda skulle dödas:

Mose sade: "Så säger Herren: Vid midnatt skall jag gå fram genom Egypten. Då skall allt förstfött i Egyptens land dö, från den förstfödde hos farao som sitter på tronen ända till den förstfödde hos slavinnan som arbetar vid handkvarnen och även allt förstfött bland boskapen. Ett högt klagorop skall höras i hela Egypten, sådant som aldrig har hörts och aldrig mer kommer att höras (2 Mos. 11:4-6).

Men i sin nåd ville Gud skona alla som slaktade ett påskalamm och strök blodet av det på dörrposterna i sitt hus. Då skulle Guds straffande ängel gå förbi detta hus. Ordet "gå förbi" heter på hebreiska *pasách* och därav har vi fått det svenska ordet *påsk*. Till minne av denna händelse och befrielsen ur Egypten skulle alla i Israel varje år slakta ett påskalamm och särskilt tänka på Guds löfte i kraft av lammets blod. Det skulle vara en *åminnelse*-dag varje år (2 Mos. 12:14). Man skulle då minnas denna stora befrielsens dag och samtidigt vänta på Messias, som enligt det senare löftet till Jeremia skulle komma med ett nytt förbund. Jeremia skriver:

Se, dagar skall komma, säger Herren, då jag skall sluta ett nytt förbund med Israels hus... för jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder (Jer. 31:31, 34).

Om påskalammet säger nu Jesus:

Ty jag säger er att jag inte kommer att äta det förrän det får sin fullbordan i Guds rike. Och han tog en bägare, tackade Gud och sade: "Tag detta och dela mellan er. Ty jag säger er att jag från denna stund inte skall dricka av vinstockens frukt förrän Guds rike kommer." (v. 16-18)

Detta innebär att det gamla förbundets påskalamm nu firas för sista gången. Det var en förebild för Messias ankomst, och den förebilden skall nu fullbordas i Guds rike med en helt ny måltid, nattvarden. Denna fullbordan innebär alltså att det nya förbundet har kommit. "Guds rike" är den nytestamentliga kristna kyrkan, och där firar man inte längre det gamla förbundets påskalamm. Istället har något helt nytt kommit.

2. Nattvarden är det nya testamentets sakrament

När nu påskalammet hade ätits för sista gången instiftar Jesus ett helt nytt sakrament. Det är en ny måltid han påbörjar som skall finnas fram till den yttersta dagen. Det är nya förbundets sakrament eller *altarets* sakrament som det kallas därför att Jesus instiftade det vid en måltid då man låg till bords. Ordet *altare* betyder ju *bord*, och vi har altaren i våra kyrkor just därför att vi där firar den heliga nattvarden. Om denna nya måltid skriver Lukas i vår text:

Och han tog ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: "Detta är min kropp, som utges för er. Gör detta till minne av mig." På samma sätt tog han

bägaren efter måltiden och sade: "Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som utgjuts för er" (v. 19f).

Jesus talar här enkelt och klart. Det är inte något symboliskt bildspråk eller någon liknelse, som han annars ibland använde. Nej, Bibeln säger tydligt att det här är fråga om instiftelsen av ett *testamente*. I grekiskan används samma ord om *förbund* och *testamente* och därför talar vi om både det nya *förbundet* och det nya *testamentet*. Vi kan därför också översätta: *Denna bägare är det nya **testamentet** i mitt blod*. När det gäller en vanlig människas testamente är det mycket viktigt att allt är klart och tydligt uttryckt. Men nu är det Guds egen Son, som ger oss sitt testamente inför sitt sista lidande och sin död. Han talar då klartext om vad som gäller i denna heliga handling. Därför kan vi förvänta oss att varje ord i detta testamente är både viktigt och mycket tydligt och klart uttryckt.

3. Nattvarden är Kristi sanna kropp och blod

Om brödet säger Jesus: **Detta är min kropp**. Om vinet i bägaren säger han: **Detta är mitt blod**. Vårt förnuft studsar inför detta. Hur kan vanligt bröd vara Kristi egen kropp? Hur kan vanligt vin vara Kristi eget blod? Det är ju omöjligt att begripa. Förklaringen är – att det inte finns någon logisk förklaring! Vi står här inför ett Guds under! Om vi tror att Jesus verkligen är Guds evige Son, som har blivit människa, måste vi också tro att allt han säger är sant.

I fråga om den verkliga närvaron i nattvarden är det fråga om ett *antingen – eller*. *Antingen* är brödet och vinet Kristi kropp och blod – *eller* är det bara vanligt bröd och vin. *Antingen* är Kristus Gud och han gör då ett under så att hans kropp och blod blir närvarande i brödet och vinet – *eller* är Kristus inte sann Gud och han gör då inte heller detta under. Det finns inget tredje alternativ. Det går inte att bortförklara Jesu tydliga testamentsord. Många har försökt med detta för att kunna hålla fast vid att Kristus är Gud, men att han inte alls gör något under. De säger då att eftersom Kristus satt eller låg vid bordet, kunde han inte samtidigt vara i brödet och vinet. Det skulle vara en fysisk omöjlighet. Ja, för vårt förnuftet är det så. Men om Kristus verkligen är Gud kan han göra allt han vill, när som helst! Förnekarna av Kristi sanna kropps och blods närvaro i nattvarden bygger inte på vad Jesus med klara och tydliga ord säger. Därför är de falska lärare som förnekar eller förvanskar Guds ord.

Så står det i vår text att också förrädaren Judas Iskariot var med vid nattvarden. Hans förräderi var ännu inte offentligt. Bara Jesus visste vad som skulle ske. Jesus sade: *Men se, den som förräder mig, han har sin hand med mig på bordet. Ty Människosonen går bort som det är bestämt, men ve den människa, genom vilken han blir förrådd*" (v. 21f). Skriften varnar oss för att förändra eller i otro missbruka nattvarden. Tyvärr sker det på många olika sätt också idag, genom både otro och förnekelse.

Men om vi nu tror att Kristus gav sin kropp och sitt blod vid den första nattvarden, hur kan vi då veta att också vi idag får ta emot Kristi kropp och blod när vi firar nattvarden? Det enkla men oerhört viktiga svaret är att Jesus säger: *Gör detta till min åminnelse! Gör detta!* säger han. *Gör detta till minne av mig!* (Folkbibelns övers.) Det innebär att också vi skall ta bröd och vin och upprepa Jesus egna ord: *Detta är min kropp, detta är mitt blod*. Vår lutherska bekännelse (Konkordieformeln, art. 7) betonar denna bibliska lära starkt. Det skulle inte hända något om vi själva bara, utan någon befallning, säger: *Detta är Kristi kropp*. Ingenting skulle då ske med brödet och vinet. Men nu har vi Kristi befallning: *Gör detta!* Därför upprepar vi Kristi egna ord i vår nattvard, och då vet vi att det är han själv som där talar och säger: *Tag och ät. Detta är min kropp Detta är mitt blod*.

Hör vad bekännelsen med Luthers ord säger:

Alltså, även om jag över alla bröd uttalar orden: Detta är Kristi kropp, så skulle absolut ingenting hända på grund av detta. Men när vi enligt hans instiftelse och

befallning i nattvarden säger: "Detta är min kropp", så är det hans kropp, inte för våra speciella ords skull, utan på grund av hans befallning. Han har befallt oss att säga så och bundit sin befallning och sitt handlande vid våra ord [Min övers., jfr SKB, s. 623, Trigl. s. 1000].

Att detta verkligen är Guds ords lära framgår också av vad Paulus skriver om nattvarden som firades i Korint, långt efter det att Jesus hade instiftat den första nattvarden. Paulus skriver:

Jag har själv tagit emot från Herren vad jag meddelade er: Den natt då Herren Jesus blev förrådd, tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och sade: "Detta är min kropp, som är utgiven för er. Gör detta till minne av mig." På samma sätt tog han bägaren efter måltiden och sade: "Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod. Så ofta ni dricker av den, gör det till minne av mig." Ty så ofta ni äter detta bröd och dricker av denna bägare, förkunnar ni Herrens död till dess han kommer (1 Kor. 11:24-26).

Vi ser här hur Paulus lär att nattvarden skall firas ofta: "så ofta ni äter detta bröd... dricker denna bägare". Han betonar också på ett par andra ställen att brödet och vinet verkligen är Kristi kropp och blod. Han skriver:

Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte [en] gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte [en] gemenskap med Kristi kropp? (1 Kor. 10:16).

Den som äter brödet eller dricker Herrens bägare på ett ovärdigt sätt syndar därför mot Herrens kropp och blod (1 Kor. 11:27).

Vi kan alltså vara helt säkra på, att också vår nattvard idag, precis som nattvarden i Korint, innebär att brödet och vinet verkligen är Kristi sanna kropp och blod.

Denna underbara gåva ger Gud åt varje nattvardsgäst. Han förenar också gåvan med ett stort löfte, som redan Jeremia utlovade om det nya förbundet (se ovan): *Detta är mitt blod, förbundsblodet, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse (Matt. 26:28).* Den som då tar emot denna gåva i tro får syndernas förlåtelse, evigt liv och salighet.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

* * *

Originaltexten till inledningsbönen ovan lyder:

O Krist, som jag nu ser i prästens handom,
Ack lös mig från alla synda bandom,
O ärones konung och levandes bröd,
Kom till min hjälp i min yttersta nöd.

Källa: Tom Hardts predikan på palmsöndagen, 3:e årg., sid 1, spalt 2.
https://www.evluth.se/predikningar/3_argang/palmsondagen.pdf